

**BUXGALTERIYA HISOBINING MOLİYAVIY TAHLILDAGI AHAMIYATI:
AMALIY YONDASHUV****Shukurova Xayriniso Zokir qizi***Termiz Iqtisodiyot va servis universiteti, Iqtisodiyot va axbarot texnologiyalari
Fakulteti Buxgalteriya hisobi va audit yo'nalish***MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received: 14.09.2025**Revised: 15.09.2025**Accepted: 16.09.2025***KALIT SO'ZLAR:***buxgalteriya hisobi,
moliyaviy tahlil, balans,
foyda va zarar hisoboti,
likvidlilik, rentabellik,
moliyaviy barqarorlik..**Mazkur maqolada buxgalteriya hisobining moliyaviy tahlil jarayonidagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Buxgalteriya hisobi orqali shakllantirilgan moliyaviy hisoboti ko'rsatkichlari asosida tashkilot faoliyati samaradorligini baholash imkoniyatlari tahlil etiladi. Amaliy misollar orqali tahlil usullari, ko'rsatkichlar tizimi va ular asosida qabul qilinadigan boshqaruv qarorlarining asoslanishi muhokama qilinadi.*

Hozirgi zamon sharoitida har qanday tashkilotning iqtisodiy faoliyati haqida asosli qarorlar qabul qilishda buxgalteriya hisobining o'rni juda katta. Aynan buxgalteriya hisoboti orqali tashkilotning moliyaviy holati, daromad va xarajatlari, aktiv va passivlari haqida aniq tasavvur hosil qilish mumkin bo'ladi. Buxgalteriya hisobi tashkilot faoliyatining iqtisodiy natijalarini hujjatlashtirish, nazorat qilish va tahlil qilishga xizmat qiluvchi axborot manbai hisoblanadi.

Moliyaviy tahlil deganda tashkilotning moliyaviy ko'rsatkichlari asosida uning faoliyat samaradorligini baholash tushuniladi. Bu jarayonda buxgalteriya hisoboti – ya'ni balans, foyda va zarar to'g'risidagi hisobot, pul oqimlari hisoboti asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. Tahlil qilish orqali tashkilotning likvidlilik darajasi, to'lovga qobiliyati, foydalilik ko'rsatkichlari, moliyaviy barqarorligi aniqlanadi.

Masalan, balans tahlili orqali korxonaning aktivlari tarkibi va ularning moliyalashtirish manbalari aniqlanadi. Bu esa investitsiya kiritish yoki kredit olishdan oldin moliyaviy

holatni baholash imkonini beradi. Foyda va zarar to'g'risidagi hisobot esa korxonaning rentabellik darajasini, ya'ni faoliyatdan qancha sof foyda olayotganini ko'rsatadi. Buxgalteriya hisobida ko'rsatilgan daromad va xarajatlar strukturasi tahlil qilish orqali kompaniya ichidagi resurslar qanday sarflanayotgani aniqlanadi.

Ko'p hollarda rahbariyat strategik qarorlar qabul qilishda aynan moliyaviy tahlilga tayanadi. Bu tahlil esa faqat to'g'ri yuritilgan buxgalteriya hisobi asosida amalga oshiriladi. Shu sababli buxgalteriya axborotining aniqligi va ishonchliligi tahlil natijalarining to'g'riligini belgilaydi. Ayniqsa, soliq organlari, investorlar va banklar buxgalteriya hisobotlarini asosiy manba sifatida ko'rib chiqadi.

Buxgalteriya hisobining yana bir muhim jihati – bu ichki nazorat va auditga asos bo'lishidir. Ichki audit bo'limi aynan buxgalteriya yozuvlari orqali moliyaviy buzilishlar, noto'g'ri hisob-kitoblar, hujjatlash xatolarini aniqlaydi. Tashqi auditorlar esa moliyaviy hisobotning haqiqatga mosligi va xalqaro standartlarga muvofiqligini baholashda buxgalteriya hujjatlaridan foydalanadi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil sohasiga zamonaviy axborot texnologiyalari joriy qilinmoqda. "1C: Buxgalteriya", "Parus", "SAP" kabi dasturlar hisobni avtomatlashtirish orqali tahlilni yanada tez va aniq amalga oshirish imkonini bermoqda. Bu esa tahlil asosida tezkor va asosli boshqaruv qarorlarini qabul qilishga xizmat qilmoqda.

Shunday qilib, buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, tashkilot faoliyatining samaradorligini baholash va rivojlanish strategiyasini belgilashda asosiy axborot bazasini shakllantiradi. Buxgalteriya hisobini to'g'ri yuritish – bu nafaqat qonunchilik talabi, balki moliyaviy barqarorlikni ta'minlashning muhim omilidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov B.A., Po'latov U. "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil asoslari". – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
2. Qodirov H.M. "Moliyaviy tahlil asoslari". – Toshkent: Ilm Ziya, 2020.
3. IFRS Foundation. "International Financial Reporting Standards (IFRS)", 2023.
4. O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot to'g'risidagi qonuni, 2021.
5. Moliya vazirligi axborotlari – <https://www.mf.uz>
6. Deloitte Uzbekistan: "Buxgalteriya hisobida raqamli texnologiyalar" – Analitik hisobot, 2023.